

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE

1947

Народна банка Србије

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

ПАНЕЛ 4: ОСИГУРАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ: ПРЕДУСЛОВ ЗА СИГУРНИЈЕ

Осигурање у пољопривреди: значај и потенцијал

Мира Ерић Јовић, саветник гувернера Народне банке Србије

DRUGI POLJOPRIVREDNI FORUM

HRANA ZA EVROPU

U SUSRET NOVOJ STRATEGIJI RAZVOJA AGROPRIVREDE SRBIJE

Subotica, 11–13. oktobar 2012.

Стабилизовано тржиште осигурања, и поред ефеката из реалног сектора, и даље бележи позитивне трендове

износи у млрд. РСД

	2004	2008	2009	2010	2011	1Q 2011	1Q 2012	тренд
Укупна премија	22,6	52,2	53,5	56,5	57,3	14,3	14,9	
Премија животних осигурања	1,7	6,3	7,9	9,3	10	2,3	2,6	
учешће у укупној премији	7,4%	12,2%	14,7%	16,5%	17,4%	16%	17,2%	
Премија неживотних осигурања	20,9	45,8	45,7	47,2	47,3	12	12,3	
Премија по глави становника	€38	€80	€ 76	€73	€75			
Премија животних осигурања по глави становника	€3	€10	€ 11	€12	€13			
Учешће премије у БДП-у	1.6%	2%	2%	2%	1,8%			
Билансна сума	30.8	84,8	99,2	117,1	125,7	121,2	133,4	
Капитал	15.6	25,3	29,2	32,2	33,3	32,4	33,9	
Техничке резерве	11,5	51,5	60,5	71,1	76,8	73,6	81,9	
Број ДО	40	24	26	26	28	26	28	
Број запослених	5.407	11.713	11.142	11.142	11.289	11.154	11.437	

Ризици у пољопривреди

- Пољопривреда –по својој природи, изложена бројним инхерентним ризицима * чији настанак може узроковати губитке за пољопривреднике :
 - природни (укључујући и временски-киша, поплава, суша, земљотрес, цунами)
 - социјални (рат, тероризам, крађа, пожар,...)
 - економски (флуктуација цена, каматне стопе, промена тражње,...)
 - регулаторни (политика субвенционисања, пореска политика,...)
 - оперативни

- Трошкови пословања - непознати, због високе волатилности цена семена, ђубрива, усева, животиња,...

*Swiss Re, sigma, 1/2007.

Ублажавање ризика у пољопривреди

➤ Адекватно управљање ризицима:

- значајна улога у минимизирању ризика,
- зависи од природе ризика, њихове сложености, расположивости инструмената ублажавања ризика, али и капацитета пољопривредника
- Инструменти адекватног управљања ризицима подразумевају :
инструменте самих произвођача (диверсификација култура које се узгајају на самом газдинству, заштита од флукуације цена пољопривредних производа, коришћење вакцина, карантина итд)

АЛИ

- Да ли је могуће инструментима управљања ризицима произвођача ублажити све ризике у пољопривреди и смањити губитке од њиховог потенцијалног настанка?
- Специфични ризици у пољопривреди – делимично ван могућности контроле пољопривредног произвођача, процене и покрића евентуалних губитака пољопривредника (временски ризик, болест, епидемије,...):
- Временски ризици (природне непогоде: киша, град, суша, поплаве, утичу на велики број газдинстава, велике регионе или чак државе)- могу узроковати губитке који смањују приходе, али и онемогућавају даљи наставак пословања (нарочито у земљама са великим бројем малих пољопривредних произвођача)
- Болест биљака у било којој фази клијања или бербе, болест животиња, епидемије - утичу на приходе

ПРОАКТИВНО ДЕЛОВАЊЕ

куповина осигурања= пренос ризика на осигуравача

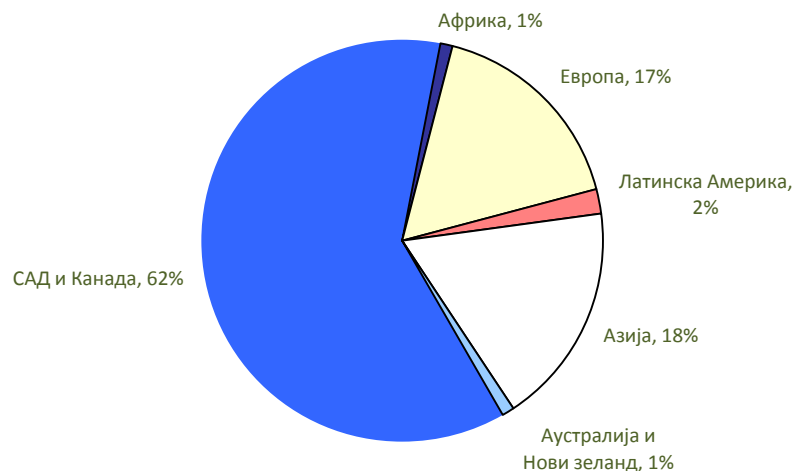
Ублажавање ризика у пољопривреди -значај осигурања-

- Куповином осигурања пољопривредници преносе ризик на осигуравача –обезбеђују већу стабилност својих прихода и сигурност континуитета пословања
- Плаћањем премије, у случају наступања ризика (осигураног случаја), ублажавају се негативни ефекти који могу настати, нпр. у виду значајног смањења прихода, које би, у одсуству осигурања, морао да сноси сам пољопривредник
- Премија – несразмерно нижа од могућих губитака у случају наступања ризика
- У свету је развијен низ производа осигурања, намењен различитим корисницима:
 - осигурање од једног ризика наведеног у полиси (нпр. града),
 - осигурање од више ризика који су наведени у полиси, или осигурање од свих ризика осим оних који су наведени у полиси,
 - осигурање приноса -активира се у случају приноса који је мањи од очекиваног, тј. просечног (производ карактеристичан само за САД),
 - параметарско осигурање- активира се у случају да неки унапред утврђени параметар (нпр. количина падавина) достигне одређену вредност, без обзира на стварни губитак појединачног пољопривредника,
 - осигурање животиња -најчешће се односи на штете настале као последица угинућа животиња или њиховог принудног клања...

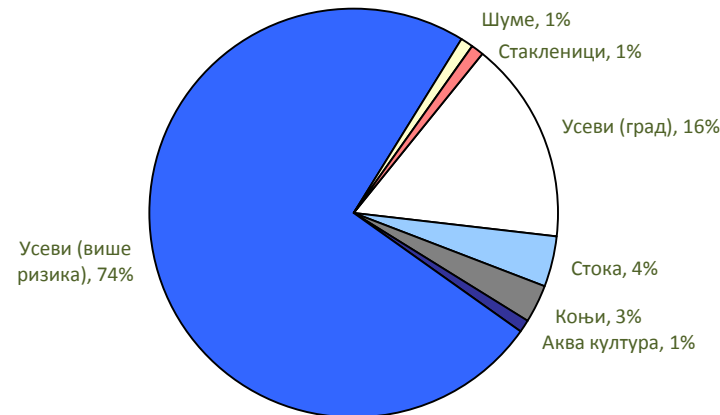
Осигурање у пољопривреди - свет

- Присуство различитог нивоа развијености осигурања у пољопривреди у различитим регионима
- Највећи део осигурања у пољопривреди односи се на осигурање усева

Премија осигурања у пољопривреди по регионима

Премија осигурања у пољопривреди по производима

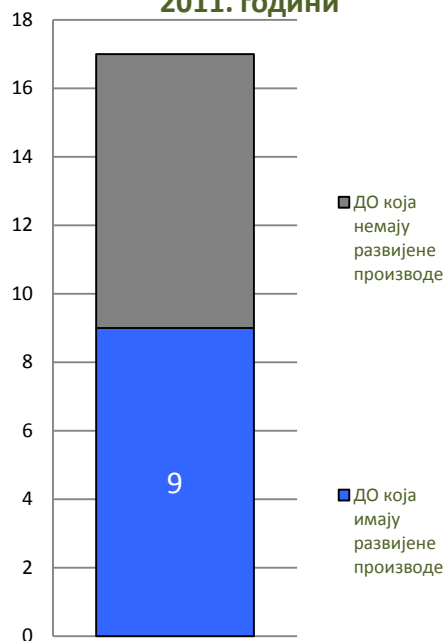

Извор: Agricultural Insurance, Primer series on insurance issue 12, november 2009, World Bank,
Напомена . подаци се одне на 2008. годину

Извор: Agricultural Insurance, Primer series on insurance issue 12, november 2009, World Bank,
Напомена . подаци се одне на 2008. годину

Осигурање у пољопривреди - Србија

Број друштава у сегменту осигурања у пољопривреди у 2011. години

Извор: НБС

Број друштава према ризицима који су заступљени у условима осигурања усева и плодова

Извор: НБС

Број друштава према ризицима који су заступљени у условима осигурања животиња

Извор: НБС

Осигурање у пољопривреди **неразвијено** (учешће премије осигурања усева и плодова и осигурања животиња од око 2,6% у укупној премији неживотних осигурања у 2011. години)

Осигурање у пољопривреди – Србија (наставак)

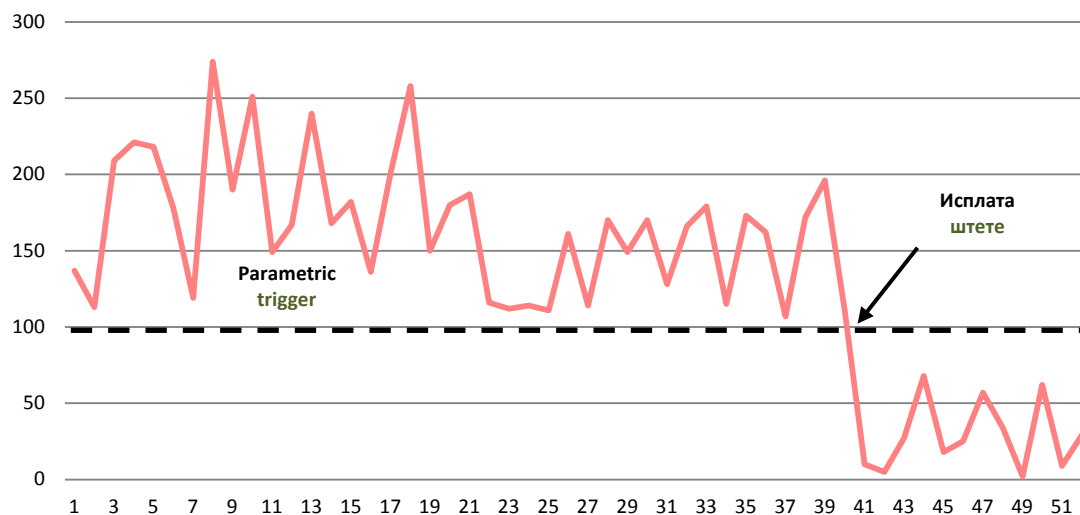
- Заступљеност осигурања у пољопривреди зависи од низа фактора, међу којима се истичу:
 - број и интензитет ризика, којима су пољопривредници изложени
 - ниво субвенционисања премије од стране државе
 - улога државе у накнади штета пољопривредницима
 - доступност реосигурања или националног пула за покриће ризика (пре свега од природних катастрофа)
 - спровођење кампање у средствима јавног информисања о предностима ове врсте осигурања
- Активности НБС у претходном периоду (након суше у 2007. години):
 - Извршена је анализа доступности покрића штета изазваних сушом, како у Србији, тако и у земљама у окружењу
 - Покренута заједничка иницијатива (НБС, Министарство пољопривреде, друштва за осигурање) за формирање pool-а
 - Предложено утврђивање фиксне каматне стопе за субвенционисане пољопривредне кредите (реализовано у важећој Уредби о подстицању пољопривредне производње путем кредитне подршке кроз субвенционисање дела камате у 2012.)

Неопходност развоја осигурања у пољопривреди – нови модел осигурања путем параметарских производа

Конвенционални производи осигурања vs. параметарски производи

- Конвенционални – класична накнада штете на основу њене процене
- Параметарски – исплата се врши по активирању утврђеног индекса („trigger“), без обзира на стварну штету

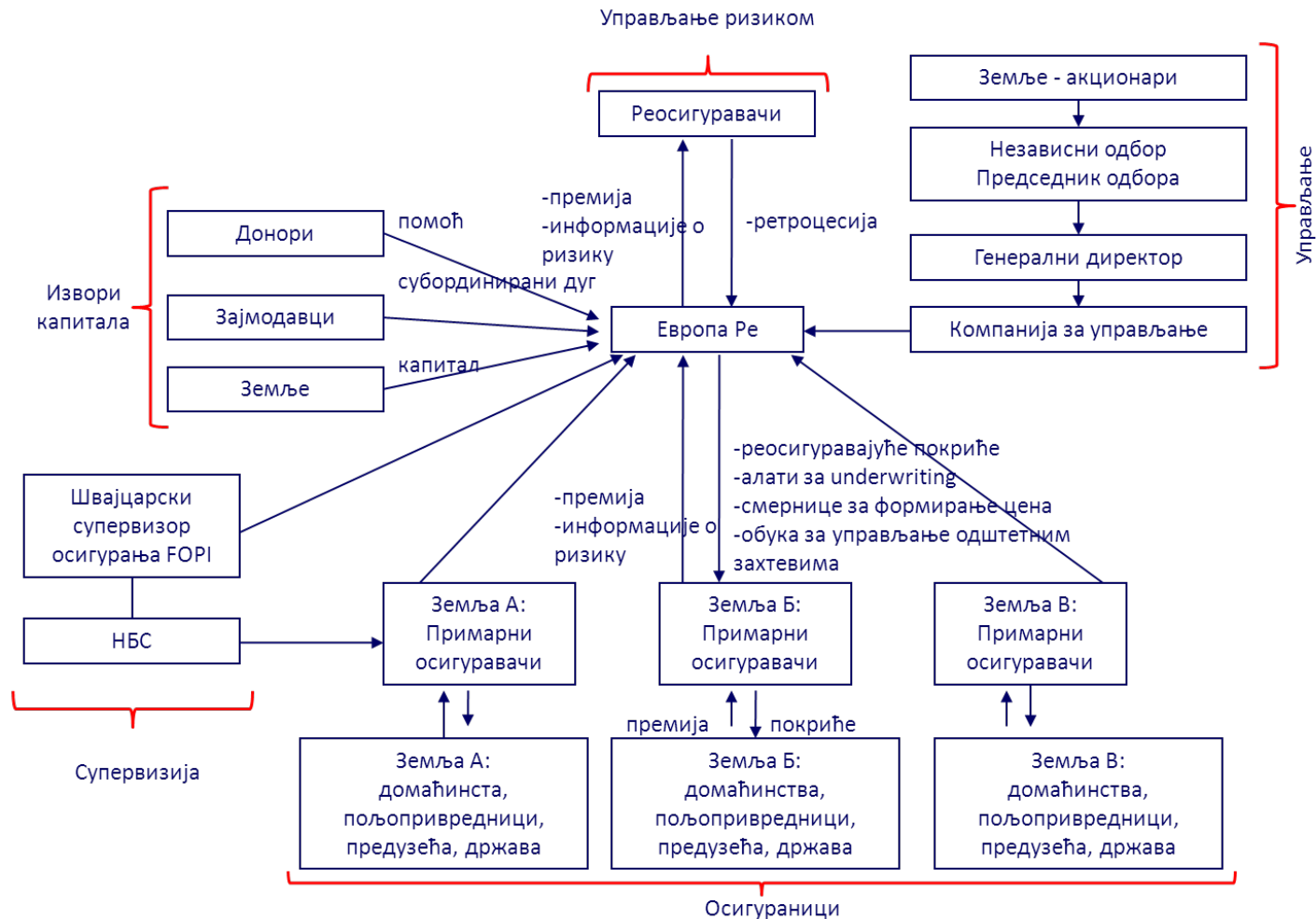
Илустрација функционисања параметарског осигурања у пољопривреди

Осигурање ризика од природних катастрофа

- Пољопривреда-изложена и ризицима од природних катастрофа (поплаве, земљотреси, олује,...)
- Ови ризици настају ретко, али су штете несразмерно велике- могу да угрозе пољопривредну производњу у читавим регионима, са трошковима са којим некада тешко могу да се изборе и саме државе
- 2011. представља другу најскупљу годину за осигураваче* (након 2005. када су торнада Катрина, Вилма и Рита проузроковале штету од преко УСД 100 млрд)
- Природне катастрофе (325) довеле су до губитка 35.000 живота и резултирале у економским губицима од УСД 370 млрд у 2011. години
- Трошкови осигуравача износили су око УСД 116 млрд (од тога 41 милијарда УСД односи се на последице олуја, 16 милијарди УСД поплава, а више од 2 милијарде УСД као последица суша и шумских пожара)
- висина покрића превазилази капацитет појединих осигуравача – укључење државе
- Србија
- Пројекат (CRIF) је иницирала Светска банка 2008. године
- Оснивање Evropa Re 2009. године
- Србија приступила пројекту 2011. године
- Пул за реосигурање од катастрофалних ризика и то:
 - земљотреса,
 - поплава,
 - града,
 - суше,
 - мраза
 - недовољне или преобилне количине падавина
- Осигураници: домаћинства, пољопривредници, предузећа и држава
- Пул се базира на партнерству приватног и јавног сектора (PPP – public private partnership)
- У почетку у власништву држава чланица
- Касније је предвиђена продаја учешћа у капиталу држава приватним инвеститорима

Институционални оквир CRIF-а

О Пројекту CRIF (наставак)

- Разлози за приступање пројекту укључују:
 - смањење нивоа фискалне изложености државе природним непогодама преношењем ризика на сектор осигурања и реосигурања,
 - подстицај расту сектора осигурања ,
 - сигурна и брза исплата штета осигураницима,
 - стабилне и приуштиве премије као резултат боље диверсификације ризика.

- У току је спровођење регулаторних активности НБС, а односе се на:
 - увођење супервизије на бази ризика за осигурања ризика од катастрофа,
 - стандардне услове осигурања за заштиту од земљотреса и поплава,
 - параметарске производа и
 - либерализацију реосигурања за производе осигурања од катастрофа.

- Завршетак пројекта, уз пружање техничке помоћи Светске банке, се планира крајем 2013. године.

Закључак

- Спровођење Заједничке пољопривредне политике (САР), што подразумева проактивно реаговање, тј.
- Повећање продуктивности (рационализација трошкова и оптимално коришћење радне снаге), чиме би се обезбедила
 - стабилизација тржишта и гарантовано снабдевање по разумним ценама, уз
 - повећање зарада у пољопривреди.
- Логику „ваљда се неће баш мени десити, треба мењати кроз мере за очување производње
- Значајан потенцијални облик заштите од ризика у производњи хране је осигурање (стабилност и заштита прихода, повећање предвидивости, као предуслов за планирање производње хране)
- Едукација потенцијалних корисника – важан фактор унапређења осигурања пољопривреде
- Развој производа осигурања и адекватна промоција